

Les propostes del CAB per la millora de l'acció subvencional a Barcelona

El conjunt de reflexions i propostes de millora que es presenten a continuació tenen com a objectiu fomentar el diàleg i el debat al voltant de l'acció subvencional, tant entre les associacions com amb l'administració municipal. Aquestes propostes són fruit del treball de les associacions de la ciutat en el marc del 3r Congrés d'Associacions de Barcelona a partir de la "Diagnosi de les subvencions per a la realització de projectes, activitats i serveis. Ajuntament de Barcelona. 2022" elaborat amb la Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia i de les propostes del document «**Propostes de les entitats socials per a la simplificació de l'administració pública**» realitzat per Lafede.cat i la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social.

L'Ajuntament de Barcelona ha estat un ens de referència en el desplegament de la política de subvencions: establiment de bestreta, terminis convocatòria, models de formularis, suport en la tramitació des de l'Espai Torre Jussana, publicitat activa, etc. Considerem que cal seguir impulsant actuacions de millora en el marc de la Convocatòria general de subvencions, però som conscients que moltes d'aquestes millores es vinculen a propostes marc més genèriques vinculades a la política de subvencions. Algunes de les propostes que presentem van més enllà de l'àmbit municipal, en el context de canvi actual necessitem generar una estratègia conjunta amb l'administració municipal per generar canvis operatius i legislatius tant en el govern català com en el govern estatal.

1. Potenciar eines de coneixement i adequar a la realitat

Actualment l'Ajuntament de Barcelona disposa de limitats mecanismes per conèixer la realitat associativa. S'hauria de treballar per tal de permetre adaptar de forma contínua la convocatòria de subvencions a la realitat associativa. Malgrat que aquest any el nombre d'àmbits temàtics s'ha mantingut estable, cada edició varien en major o menor mesura els programes que conformen aquests diferents àmbits, així com els criteris d'incompatibilitats de presentació de projectes.

- L'actualització del Fitxer General d'Entitats Ciutadanes (5.500 registres d'associacions) ens permetrà conèixer millor la realitat associativa. Proposem recuperar experiències com la del #El Panoràmic de les Associacions de Barcelona que ens permetin generar discurs sobre la realitat associativa i les seves necessitats.
- Caldria **impulsar mecanismes de seguiment en els Consells Municipals que permetin fer seguiment/validació de les línies de subvenció i prioritats estratègiques d'aquestes**. Per això, **proposem que sigui preceptiu dels**

diferents espais participatius de l'Ajuntament, compartir i posar a debat la proposta de modificació de cada convocatòria.

- Proponem que es facilitin espais de suport i de foment de reformulació de projectes.

2. Simplificació de processos i suport a tramitació electrònica

Cada cop resulten més complicades les gestions de les subvencions. La burocràcia i el sistema no aprofita les possibilitats que ens permet la tecnologia. Cal fer un esforç des de totes les administracions per millorar la gestió dels tràmits. D'altra banda, malgrat que de forma progressiva, la tramitació telemàtica de les subvencions ha passat de representar el 2 % del conjunt de sol·licituds el 2012 a representar el 99,9 % el 2022, la bretxa digital encara és un fet, per això proposem:

- Unificar tots els tràmits de l'administració a Catalunya en un únic portal electrònic, és a dir, replicar la Finestreta Única Empresarial, que guia la relació entre administració i empreses, en l'àmbit dels tràmits que han de realitzar les entitats per disposar d'una única pàgina web des d'on iniciar les gestions amb cada administració corresponent.
- Crear un sistema únic de registre de documents en què les entitats es puguin registrar i actualitzar les seves dades. D'aquesta manera, no caldria que l'entitat presenti les dades de l'organització cada vegada que inicia el tràmit d'una convocatòria i seria la mateixa administració qui accediria a la informació requerida sense necessitat de sol·licitar-la.
- Avançar cap a la desburocratització i l'harmonització de les normes, els formularis, els procediments de justificació i les despeses subvencionables entre les Administracions.
- Garantir l'accessibilitat universal. Des de l'inici s'ha de treballar en el disseny d'un formulari adaptat a l'entorn digital - també en programari lliure - i accessible per a totes les persones usuàries: amb textos clars i entenedors, que segueixin els principis de lectura fàcil, colors bàsics i contrastats, entre d'altres, elaborats en col·laboració amb les entitats expertes en aquest àmbit.
- Garantir l'omnicanalitat des de qualsevol dispositiu, navegador, programari o canal, és a dir, que les persones usuàries puguin començar el tràmit en un canal i acabar-lo en un altre, sigui a través d'un ordinador, d'una tauleta o de forma presencial.
- Proporcionar formació, acompanyament i assistència a les persones de les entitats perquè la bretxa digital no suposi una barrera en el procés de presentació i justificació de subvencions.
- Facilitar que qualsevol persona d'una junta directiva pugui fer els tràmits digitals, quedant constància de qui ho fa i entenent que aquesta persona està acreditada en el Registre corresponent com a membre de l'òrgan de govern.
- Facilitar que les entitats obtinguin la certificació de persona jurídica de forma gratuïta. Així, es podria aconseguir que els sistemes d'identitat digital siguin prioritàriament de persona jurídica (com a entitat) i no física (com a persona tècnica), garantint un nivell de seguretat més alt.

- Es considera necessari **comptar amb el suport presencial de les Oficines d'Atenció al Ciutadà per tal de facilitar la tramitació telemàtica i presencial** d'aquelles entitats que presenten majors dificultats.

3. Prioritzar l'associacionisme de barri

Barcelona té un moviment associatiu molt arrelat al territori. Malgrat aquesta vitalitat, en els darrers anys la tendència respecte al suport econòmic a projectes d'àmbit de districte ha anat disminuint en relació a l'àmbit de ciutat. Es tracta d'una tendència que es perpetua lleugerament el 2022, i que caldria reforçar amb major fermesa els pròxims anys tot augmentant el pressupost destinat als programes d'àmbit de districte per millorar la cohesió social i singularitat d'aquests. Per això proposem:

- Reforçar la tendència d'incrementar el pressupost destinat a programes d'àmbit de districte.

4. Només subvencions a entitats sense ànim de lucre

Malgrat que es dona per suposat que les subvencions estan adreçades a les entitats sense ànim de lucre, **actualment hi ha àmbits als quals es poden presentar empreses mercantils**. Les Associacions i fundacions disposen d'una taxa d'acceptació per sobre de la mitjana (78,7 % respecte al 76 %). A més representen el 88,4 % de les sol·licituds aprovades, representant el 82,2 % de l'import total subvencionat.

De les 21 subvencions a les que el 2022 s'ha atorgat 50.000 € o més, 8 (38,1 %) són empreses no cooperatives. **De les 10 subvencions més elevades, 4 han estat atorgades a empreses no cooperatives**. L'import total atorgat a les 10 subvencions amb un import més elevat representa el 65,9 % de la quantitat sol·licitada, respecte al 33,9 % del conjunt d'entitats sol·licitants.

El perfil de les entitats que han rebut les 10 subvencions amb un import més elevat contrasta amb el de les entitats que han obtingut les 10 puntuacions més elevades. En aquest cas, totes 10 són associacions o fundacions. Per tant, la Convocatòria General de Subvencions finança projectes que suposen grans inversions a la ciutat de Barcelona i que en molts casos estan impulsats per empreses mercantils amb ànim de lucre. S'observen en aquestes dues darreres convocatòries certes coincidències. Per exemple, l'any 2022 repeteixen 9 dels 10 sol·licitants amb els màxims imports atorgats. Entre aquests, les empreses mercantils representen gairebé un 45,5 %, de l'import atorgat entre els primers 10 sol·licitants, percentatge que es troba deu punts per sota que l'any 2021 (55 %).

Per això proposem:

- Separar de forma més clara i explícita les convocatòries obertes a organitzacions mercantils de les organitzacions no lucratives.
- Que els projectes que suposen grans inversions de la ciutat es formalitzin a través d'altres fórmules de concessió com podrien ser els convenis, i que, per tant, no haurien de tenir cabuda en la present Convocatòria.

5. Impulsar l'eficiència en la gestió de les subvencions

Malgrat que alguns programes estableixen a la Convocatòria un import màxim a atorgar, no es defineix un import mínim per a aquestes subvencions. Això provoca que es **concedeixin un volum considerable de subvencions amb imports significativament baixos**. Concretament, l'any 2022 s'han atorgat 21 subvencions amb un import inferior o igual als 200 €, 269 subvencions amb un import inferior o igual als 500 €, i 1.126 subvencions amb un import inferior o igual als 1.000 €. En la majoria dels casos, aquests imports representen un baix percentatge de la despesa total dels projectes i de l'import total sol·licitat inicialment.

Tenint en compte els costos de gestió que suposa tramitar aquestes subvencions, tant per part de l'administració com per part de les entitats, considerem pertinent:

- **Replantejar-se aquest model tendint cap a l'establiment d'un import mínim de les subvencions que fomenti la seva eficiència.**
- Estudiar altres tipus de fórmules en les que coordinadores o federacions esdevinguessin l'entitat referent dels projectes, i que aquests es configuressin per projectes realitzats per diferents entitats, de manera que aquestes entitats realitzessin totes les tasques de gestió i tramitació de les sol·licituds. Considerem que seria una opció que reduiria i simplificaria els processos tant per la part de les entitats com de l'Administració. Caldria, però, preveure integrar despesa associada a aquesta gestió per part de les entitats impulsores dels projectes.

6. Noves bases i nou PES. Fomentar el diàleg en l'estratègia i normativa de subvencions

Les actuals Bases que regeixen la *Convocatòria General de Subvencions daten del 2021*, però tan sols es van actualitzar a la normativa i es vinculen al Pla Estratègic de Subvencions (PES 21-23) que es va aprovar sense un procés de debat obert. Aquestes bases recullen la modificació del 2015 que van ser aprovades coincidint amb l'inici del mandat passat. Entre d'altres coses, van suposar una actualització dels criteris de valoració de les sol·licituds de subvenció, tot introduint la perspectiva de gènere com a criteri transversal. Per això proposem:

- **Iniciar un procés de treball obert** per definir el Pla Estratègic de Subvencions 2024-2025.
- **Aprovar unes noves Bases de subvencions que hagin d'incloure necessàriament la mirada associativa i que la seva aprovació esdevingui una oportunitat inqüestionable per fomentar el diàleg i la participació entre tots els agents implicats.**
- Que les noves bases reconeguin l'agrupació d'associacions recollint l'article 11.3 de la Llei Estatal de Subvencions.
- Que les noves bases incloguin la plurianualitat entenent que un projecte es pugui repetir anualment fins un màxim de tres anys.

- Recuperar el conveni com a mecanisme transparent en la gestió de les subvencions i que les organitzacions que tinguin convenis no es puguin presentar a aquesta convocatòria.
- Que les noves bases reconeixin les hores de voluntariat computables a la justificació econòmica.
- Que les noves bases permetin bestretes de fins el 100 % de la subvenció concedida.
- Incorporar mesures de flexibilització per a un perfil d'entitats petites.
- Avançar el procés de subvencions i fer el possible per iniciar tràmits previs al desembre.
- Proposem un sistema per recuperar la partida de renúncies i poder revalorar les subvencions denegades per falta de pressupost.

7. Criteris de valoració de les sol·licituds. Detallar la distribució de la puntuació

La definició dels criteris de valoració de les sol·licituds de subvenció ocupa un lloc especialment rellevant entre el conjunt d'elements relacionats amb la gestió i l'atorgament de les subvencions. En relació a la *Convocatòria general de subvencions de l'Ajuntament de Barcelona per a l'any 2022*, l'Ajuntament defineix un conjunt de criteris generals, establerts a les Bases, i un conjunt de criteris específics, establerts a la Convocatòria. En termes generals, es pot considerar que els criteris definits són objectivament quantificables i que es troben suficientment detallats mitjançant indicadors específics. Tanmateix, no sempre es concreta com es realitzarà l'assignació de la puntuació de cada criteri de valoració, a partir dels diferents indicadors específics.

Per exemple, el primer criteri general de l'àmbit de ciutat fa referència a l'entitat (persona física o jurídica), en el qual es pot aconseguir un màxim de 0,8 punts. Aquest criteri es valora a partir de diferents indicadors específics: 1) Base social o trajectòria; 2) Nombre de projectes desenvolupats l'any anterior; 3) Nombre de projectes desenvolupats l'any anterior en col·laboració amb altres; 4) Nivell d'autonomia financera i equilibri entre fonts de finançament; i 5) Nombre de persones voluntàries. Aquests indicadors són objectivament quantificables i es poden avaluar a partir de la informació proporcionada per les entitats mitjançant els formularis de sol·licitud de les subvencions. Per contra, **no s'estableix el pes que tindrà cada un d'aquests indicadors específics sobre la puntuació final obtinguda en aquest criteri general** (a diferència del criteri general de *incorporació de la perspectiva de gènere en el projecte*, on sí que es defineix el pes relatiu de cada indicador específic). A més, **no s'estableix com es relacionaran els resultats obtinguts per cada entitat en la valoració d'aquests indicadors específics amb la puntuació final obtinguda**. Per exemple, en relació a l'indicador específic de *Base social o trajectòria*, no s'estableix quin valor s'assignarà a una entitat que disposi de 200 persones sòcies i 5 anys de trajectòria, en comparació a una altra que compti amb 170 persones sòcies i 8 anys de trajectòria. Per això proposem

- Incorporar aquesta informació del detall de la distribució de la puntuació contribuirà de forma decidida en el foment de la transparència i l'objectivitat en el procés de concessió de les subvencions municipals.

- Disposar d'un formulari en full de càlcul específic per a cada línia de subvenció per als criteris generals.

8. Fer pública la fórmula de l'assignació de l'import de la subvenció

Més enllà de la definició, de forma clara i objectiva, dels criteris de valoració de les sol·licituds de subvenció proposem:

- Que les entitats puguin accedir a l'informe de valoració i la nota de puntuació desglossada.
- La **publicació de la fórmula utilitzada en l'assignació de l'import de la subvenció** constitueix la segona gran mesura per fomentar la transparència en el procés de concessió de les subvencions. La puntuació obtinguda com a resultat de l'aplicació dels criteris de valoració hauria de tenir un pes important en aquesta fórmula, conjuntament amb altres aspectes com l'import sol·licitat, el nombre de sol·licituds realitzades, la dotació pressupostària, etc.

9. Publicitat activa. Impulsar sistemes de visualització i representació gràfica

La *Llei 19/2013 de Transparència, Accés a la Informació Pública i Bon Govern (LTBG)* estableix, en l'article 15, la informació relativa a l'activitat subvencional que han de fer pública els ajuntaments en aplicació del principi de transparència. Aquesta informació fa referència, a grans trets, a la relació de subvencions que es preveu impulsar durant l'exercici vigent, a les subvencions atorgades durant els últims cinc anys, al seu objecte o finalitat, a l'import de les subvencions atorgades, i als beneficiaris.

L'Ajuntament de Barcelona ha desenvolupat diferents actuacions a favor de la publicitat activa de la informació subvencional i per fomentar la seva comprensió per part de la ciutadania. El portal de transparència incorpora, per exemple, un gràfic que resumeix la distribució de l'import atorgat, per exercici, segons modalitat de subvenció, ja siguin impulsades pel propi ajuntament o per les entitats municipals. Així mateix, proporciona la relació de les subvencions atorgades entre els anys 2014 i 2018, tant en format PDF com XLSX.

Tanmateix, proposem

- **Impuls de sistemes de visualització i representació gràfica de la informació per tal de fer-la més comprensible.** Aquestes opcions de visualització han de proporcionar un resum general de l'acció subvencional impulsada per l'Ajuntament al llarg del temps: distribució de l'import destinat a les subvencions segons convocatòries, segons àmbits d'actuació, segons modalitats de concessió, etc. A més, han de fomentar que sigui el mateix usuari el que configuri la informació que vol visualitzar a partir de les variables disponibles.

10. Una nova Llei de subvencions

L'actual «Llei 38/2003, de 17 de novembre, general de subvencions» ja no dona resposta a les necessitats actuals i cada cop genera més problemes a les entitats i a l'administració local. Per això proposem:

- **Modificació urgent de la Llei 38/2003**, de 17 de novembre, general de subvencions que s'adapti al context actual, que sigui proactiva i avanci en la simplificació de processos. Per això demanem la implicació i el suport de l'administració local en la modificació d'aquesta llei.
- **Creació d'una llei de subvencions catalana que dins del marc legal aplicable faciliti i resolgui els problemes de burocratització actuals.** Actualment el marc legal permet millores en relació a la burocratització i reforçar les subvencions de concessions directes segons article 22, apartat 2, lletra c. a Llei 38/2003, de 17 de novembre.
- **Fem una crida a les associacions de la ciutat, i del país, a treballar conjuntament per fer realitat aquestes propostes.** També **fem una crida a l'administració local del país a sumar-se a aquesta proposta** i anar conjuntament, tant al parlament català com al congrés dels diputats, per fer arribar aquestes propostes.
- **Proposem que la llei de foment de l'associacionisme inclogui un article proposant la creació d'una llei de subvencions catalana.**